

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เรือเป็นพาหนะที่สำคัญต่อการค้าขายระหว่างประเทศมาเป็นเวลาช้านานแล้ว โดยการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศทางทะเลถือได้ว่าเป็นการขนส่งที่มีต้นทุนต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับการขนส่งทางด้านอื่น เพราะสามารถขนส่งได้ในปริมาณมากและในอัตราค่าระวางที่ต่ำ แต่เนื่องจากการเดินเรือในทะเลจะต้องเสี่ยงต่อกภัยที่มีอยู่มากมาย ไม่ว่าจะเป็นภัยที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ เช่น คลื่นลมพายุ กระแสน้ำอันเชี่ยวกราก หรือโชดหินใต้น้ำ หรือภัยที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ เช่น โจรสลัดหรือภัยสงคราม เป็นต้น ทำให้เจ้าของเรือหรือผู้ประกอบการขนส่งทางทะเลตระหนักถึงความเสี่ยงภัยดังกล่าว จึงได้คิดค้นวิธีในการเฉลี่ยความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นไม่ให้ตกอยู่กับเจ้าของเรือหรือผู้ประกอบการขนส่งรายใดรายหนึ่งเพียงรายเดียว ซึ่งอาจทำให้เจ้าของเรือหรือผู้ประกอบการขนส่งดังกล่าวต้องรับภาระหนักจนถึงขั้นล้มละลายได้ แต่ให้กระจายความเสี่ยงภัยไปยังเจ้าของเรือหรือผู้ประกอบการขนส่งอื่นที่เข้าร่วมในการเฉลี่ยความเสียหายด้วย ต่อมาวิธีการดังกล่าวได้พัฒนาจนกลายเป็นการประกันภัยตัวเรือ

จากพัฒนาการอันยาวนานของการประกันภัยตัวเรือ ทำให้ลักษณะและแนวปฏิบัติของการประกันภัยตัวเรือมีลักษณะเฉพาะอันแตกต่างจากการประกันภัยโดยทั่วไป ซึ่งนานาประเทศโดยเฉพาะประเทศมหาอำนาจทางทะเลอย่างประเทศอังกฤษได้ตระหนักถึงความสำคัญของการประกันภัยตัวเรือดังกล่าว จึงได้บัญญัติพระราชบัญญัติประกันภัยทางทะเล ค.ศ. 1906 (Marine Insurance Act 1906) ขึ้นมาใช้บังคับ โดยได้รวบรวมหลักการมาจากแนวคำพิพากษาของศาลอังกฤษและแนวทางการปฏิบัติของบรรดาผู้ประกอบการประกันภัยทางทะเลของประเทศอังกฤษเอง

นอกจากจะมีบทบัญญัติของกฎหมายประกันภัยทางทะเลโดยเฉพาะแล้ว บรรดาผู้ประกอบการประกันภัยทางทะเลในประเทศอังกฤษได้ร่วมกันร่างข้อกำหนดขึ้นมาใช้บังคับกับการประกันภัยตัวเรือ โดยแต่เดิมเรียกว่า S.G. Form ซึ่งสามารถใช้ได้ทั้งกับการประกันภัยตัวเรือและการประกันภัยสินค้า ต่อมาได้ยกเลิกและมีการนำข้อกำหนดในกรมธรรม์ประกันภัยตัวเรือของสถาบันผู้รับประกันภัยแห่งลอนดอน (Institute of London Underwriters) มาใช้บังคับแทนจนกระทั่งปัจจุบันนี้

สำหรับประเทศไทย คณะกรรมการร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีได้บัญญัติถึงกฎหมายประกันภัยทางทะเลไว้โดยเฉพาะ แต่บัญญัติไว้ในมาตรา 868 ว่า "อันสัญญาประกันภัยทะเล ท่านให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายทะเล" โดยมุ่งหวังที่จะให้มีการบัญญัติกฎหมายทะเลออกมาในภายหลังเพื่อรองรับการประกันภัยทางทะเลไว้เป็นการเฉพาะเจาะจง จนกระทั่งปัจจุบันประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้ประกาศใช้มาเป็นเวลากว่า 70 ปีแล้ว แต่ก็ยังไม่มีการบัญญัติกฎหมายประกันภัยทางทะเลขึ้นมาใช้บังคับแต่อย่างใด ทำให้ผู้ประกอบการประกันภัยตัวเรือของไทยไม่สามารถหาแนวทางที่ชัดเจนในการร่างข้อกำหนดมาใช้กับกรมธรรม์ประกันภัยตัวเรือภายในประเทศได้ ดังนั้นผู้ประกอบการประกันภัยตัวเรือในประเทศไทยจึงได้นำข้อกำหนดในกรมธรรม์ประกันภัยตัวเรือมาตรฐานของสถาบันผู้รับประกันภัยแห่งลอนดอนมาแนบท้ายกรมธรรม์ประกันภัยตัวเรือแล้วนำออกใช้บังคับกับผู้เอาประกันภัยตัวเรือในประเทศไทย

แต่ด้วยเหตุที่ข้อกำหนดในกรมธรรม์ประกันภัยตัวเรือมาตรฐานของสถาบันผู้รับประกันภัยแห่งลอนดอนได้ถูกร่างขึ้นโดยอาศัยหลักกฎหมายในพระราชบัญญัติประกันภัยทางทะเล ค.ศ. 1906 ของประเทศอังกฤษรวมทั้งแนวปฏิบัติของผู้ประกอบการประกันภัยตัวเรือในประเทศอังกฤษ ทำให้อาจเกิดปัญหาได้ว่าข้อกำหนดดังกล่าวจะสามารถนำมาใช้บังคับในประเทศไทยได้หรือไม่ หรือจะเป็นการขัดต่อบทบัญญัติว่าด้วยการประกันภัยในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยซึ่งส่วนมากเป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือไม่ หรือหากใช้บังคับในประเทศไทยได้แล้ว จะใช้บังคับได้แค่ไหนเพียงใด

ดังนั้น ปัญหาความไม่ชัดเจนแน่นอนในการใช้บังคับข้อกำหนดในกรมธรรม์ประกันภัยตัวเรือของสถาบันผู้รับประกันภัยแห่งลอนดอนในประเทศไทยอาจทำให้เกิดปัญหาในการที่ศาลจะนำกฎหมายมาปรับใช้กับสัญญาประกันภัยตัวเรือได้ ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับหลักการประกันภัยตัวเรือของนานาประเทศ อันจะมีผลกระทบถึงการประกันภัยต่อที่ผู้รับประกันภัยตัวเรือของไทยจะนำไปประกันภัยต่อกับผู้รับประกันภัยตัวเรือในต่างประเทศ ซึ่งอาจไม่มีความมั่นใจในปัญหาดังกล่าวและไม่รับประกันภัยต่อ อันทำให้ความเสี่ยงภัยจากการประกันภัยตัวเรือตกอยู่กับผู้รับประกันภัยตัวเรือภายในประเทศไทยต่อไป จึงสมควรที่จะนำปัญหาดังกล่าวมาทำการศึกษาวิจัยเพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงแนวคิด หลักการ และลักษณะเฉพาะของการประกันภัยตัวเรือ
2. เพื่อศึกษาถึงความหมายของข้อกำหนดในกรมธรรม์ประกันภัยตัวเรือมาตรฐานของสถาบันผู้รับประกันภัยแห่งลอนดอน
3. เพื่อศึกษาถึงปัญหาการใช้บังคับข้อกำหนดในกรมธรรม์ประกันภัยตัวเรือมาตรฐานของสถาบันผู้รับประกันภัยแห่งลอนดอนว่าสามารถใช้บังคับในประเทศไทยได้หรือไม่ เพียงใด

4. เพื่อศึกษาถึงหลักกฎหมายในการควบคุมการออกกรรมธรรม์ประกันภัยของบริษัทประกันภัยตามพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535
5. เพื่อศึกษาว่าข้อกำหนดในกรรมธรรม์ประกันภัยตัวเรือมาตรฐานของสถาบันผู้รับประกันภัยแห่งลอนดอนเป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมตามพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 หรือไม่
6. เพื่อศึกษาหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการใช้บังคับข้อกำหนดในกรรมธรรม์ประกันภัยตัวเรือมาตรฐานของสถาบันผู้รับประกันภัยแห่งลอนดอนในประเทศไทย
7. เพื่อศึกษาถึงแนวคำพิพากษาฎีกาของศาลไทยว่าเอื้อประโยชน์ต่อการใช้บังคับข้อกำหนดในกรรมธรรม์ประกันภัยตัวเรือมาตรฐานของสถาบันผู้รับประกันภัยแห่งลอนดอนในประเทศไทยหรือไม่ เพียงใด

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

ในการประกันภัยทางทะเล จะไม่มีการทำสัญญาประกันภัยระหว่างคู่สัญญาเป็นลายลักษณ์อักษร แต่จะใช้ข้อกำหนดในกรรมธรรม์ประกันภัยเป็นข้อบังคับระหว่างคู่สัญญา และในการประกันภัยตัวเรือ แบบของกรรมธรรม์ที่ใช้บังคับระหว่างผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันภัยจะเป็นแบบฟอร์มมาตรฐานที่ใช้กันอยู่ทั่วไปในวงการประกันภัยในต่างประเทศ ข้อกำหนดบางประการในกรรมธรรม์ประกันภัยตัวเรือมาตรฐานทั้งแบบระยะเวลาและรายเที่ยวจะใช้บังคับไม่ได้ภายใต้กฎหมายไทย และเกิดความไม่สอดคล้องกับแนวทางการใช้บังคับของนานาประเทศ

1.4 วิธีการศึกษาวิจัย

ในการศึกษาวิจัยนี้ ผู้ศึกษาได้รวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการศึกษและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่มาจากเอกสาร (Documentary Research) เช่น ตำรา ผลงานวิจัย บทความ รายงานการสัมมนา พระราชบัญญัติ และเอกสารอื่น ๆ โดยนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์หาข้อสรุป

นอกจากนี้ยังใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการสัมภาษณ์เชิงสนทนากับผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยนี้จะศึกษาถึงแนวคิด หลักการ และลักษณะของการประกันภัยทางทะเล โดยศึกษาเฉพาะกรณีการประกันภัยตัวเรือ และวิเคราะห์ถึงผลของการใช้บังคับข้อกำหนดในกรรมธรรม์ประกันภัยตัวเรือมาตรฐานของสถาบันผู้รับประกันภัยแห่งลอนดอนเพื่อทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้บังคับและหาแนวทาง

ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว รวมทั้งหาแนวทางที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาธุรกิจ การประกันภัยตัวเรือต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. หลักการและสาระสำคัญของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกันภัยตัวเรือ และข้อกำหนดใน กรมธรรม์ประกันภัยตัวเรือมาตรฐานของสถาบันผู้รับประกันภัยแห่งลอนดอน
2. ได้ทราบถึงปัญหาของการใช้บังคับข้อกำหนดในกรมธรรม์ประกันภัยตัวเรือมาตรฐานของ สถาบันผู้รับประกันภัยแห่งลอนดอนในประเทศไทย พร้อมทั้งแนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าว
3. ได้ทราบถึงผลของการใช้บังคับข้อกำหนดในกรมธรรม์ประกันภัยตัวเรือมาตรฐานของ สถาบันผู้รับประกันภัยแห่งลอนดอนในประเทศไทย
4. ได้ทราบถึงแนวทางการพัฒนาธุรกิจการประกันภัยทางทะเลโดยเฉพาะการประกันภัยตัวเรือ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย